

Německá říše uprostřed Čech. Ústav pro studium totalitních režimů představí novou knihu Tomáše Zouzala s názvem Na cvičišti SS

3.2.2025 - | PROTEXT

Uprostřed Čech byl prostor mezinárodního významu

Citát Friedricha Nietzscheho: „... hledíš-li dlouho do propasti, vhlédne pak propast i do tebe...“, nacházející se v samém úvodu knihy, okamžitě zaujme i méně pozorného čtenáře. Autor začíná rokem 1942, aby následně vyprávěl historii vojenského prostoru organizace SS, který za války sahal od Posázaví až na Sedlčansko a Voticko. S rozlohou téměř 450 km² se stal největším cvičišťem v českých dějinách, když pohltil bezmála 200 vesnic i několik městeček a měst.

Kniha líčí tento prostor v mnoha rozměrech od mezinárodního významu až po příběhy obyčejných lidí, ať již se jednalo o příslušníky SS, nebo civilisty. Zaměřuje se například na osudy desetitisíců zde žijících Čechů, kteří zpravidla museli opustit své domovy, někteří však na cvičišti zůstali a stali se zaměstnanci SS. I jim ovšem Velkoněmecká říše jejich domy a pozemky vyvlastnila. Závěrečný oddíl publikace je věnován roku 1945, kdy vojáci ze cvičiště sehráli důležitou roli při útoku na Prahu.

Pohled „do propasti“

Tomáš Zouzal ve své knize přináší řadu nových zjištění a neotřelých pohledů. Čtenář se především dozvídá, kdo byli lidé, kteří se na cvičišti z různých důvodů ocitli, a jaký byl jejich zdejší život. Leckoho jistě překvapí informace, že se mezi nimi nacházeli nejen Češi a Němci, nýbrž také Francouzi, Poláci, vězni ze Sovětského svazu či židovští míšenci. V neposlední řadě při čtení vyvstávají otázky týkající lidského chování v totalitní společnosti.

„Historii cvičiště jsem mapoval od roku 2004, přičemž hlavními prameny byly materiály z českých i německých archivů, kroniky a vzpomínky,“ rekapituluje dvacetiletý výzkum **historik Tomáš Zouzal**, který během práce hovořil i s desítkami pamětníků. Mnozí z nich dnes již nežijí. Za svoji první knihu k historii cvičiště (Zabráno pro SS) získal roku 2017 Prémii Miroslava Ivanova pro autory do 39 let. Publikace na cvičišti SS jeho dlouholetý výzkum završuje.

Na cvičišti před oponou

Nová kniha bude v Praze představena 13. února, přičemž forma prezentace se vymyká trendům klasických autogramiád. Uskuteční se ve Studiu Skautského institutu (1. patro) na Staroměstském náměstí od 18 hodin. Toto místo je typické svou zvláštní atmosférou, která podtrhne zpřítomnění historie. Cílem organizátorů je přiblížit obsah knihy nejen prostřednictvím zcela výjimečně se konající debaty s autorem, nýbrž také čtenými úryvky v podání herečky a moderátorky Českého rozhlasu Lenky Novotné.

„Když pročítáte vzpomínky obyčejných Čechoslováků, z nichž jeden žije v blízkosti SS cvičiště se svou rodinou a zvířectvem na statku a omlouvá – i sám před sebou – svoji spolupráci s nacisty tím, že doufal, že válka příští jaro skončí, propojuje se mi toto téma s invazí Ruské federace na Ukrajinu,“ říká **Lenka Novotná**. *„V takových situacích dochází obecně k zásadním a leckdy mezním momentům*

v životech obyčejných lidí. Například na Ukrajině aktuálně podstupují ženy množství rekvalifikačních školení na mužské profese. Od února 2022 již padlo 100.000 ukrajinských vojáků a na 9000 civilistů včetně dětí. Až z toho mrazí, jak je kniha Tomáše Zouzala aktuální," dodává.

„Ústav pro studium totalitních režimů musí zůstat institucí, která bude i nadále předkládat nezfalšovaná data o období nacismu a komunismu, zvláště pokud i nadále pokračuje tendence bagatelizace těchto totalitních režimů,“ řekl v jednom ze svých projevů **Ladislav Kudrna, ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů**, a dodal, že ÚSTR zastává jak v České republice, tak v kontextu Evropské unie důležitou a nezastupitelnou roli zejména z důvodu potřeby hlubšího poznání totalitární minulosti.

Tomuto poslání odpovídá také rozsáhlý ediční plán, který letos počítá s vydáním šestadvaceti knih včetně anglickojazyčné, čtyřmi čísly revue Paměť a dějiny a dvěma čísly odborného recenzovaného periodika Securitas Imperii. Kniha **Na cvičišti SS** vyšla ve spolupráci s nakladatelstvím Naše vojsko. Vedle ní dokončili historikové Ústavu pro studium totalitních režimů v roce 2024 i další ojedinělé práce, například čtyřsvazkové dílo **Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu** (Petr Mallota a kol.) či obsáhlou monografii Gestapo (Jan Vajskebr, Jan Zumr). Letos jsou dalším očekávaným titulem **Dějiny StB** (Milan Bárta a kol.) a mimořádné pozornosti se stále dostává i knize **Velký teror na Ukrajině 1937-1938**, kterou ÚSTR vydal ve spolupráci s nakladatelstvím Academia v roce 2023.

Ústav pro studium totalitních režimů (ÚSTR) je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je Archiv bezpečnostních složek (ABS), který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. Ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů je Ladislav Kudrna. www.ustrcr.cz

13. února 2025 v 18 hodin, Skautský institut / Studio v 1. patře, Staroměstské nám. 1, Praha 1

<https://www.ceskenoviny.cz/tiskove/zpravy/-nemecka-rise-uprostred-cech-ustav-pro-studium-totalitnich-rezimu-predstavi-novou-knihu-tomase-zouzala-s-nazvem-na-cvicisti-ss/2629405>